

BOK

Fatemeh Shams

A Revolution in Rhyme

Oxford University Press, 2021

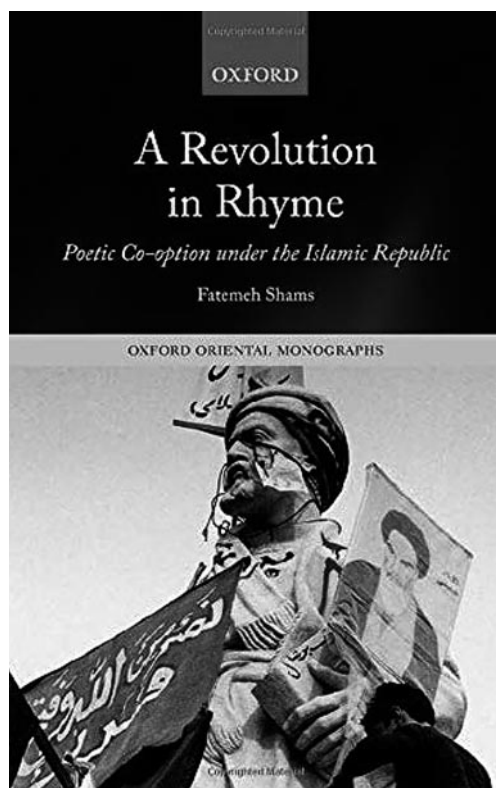
ANMELDT AF Emil Madsen Brandt

I bogen *A Revolution in Rhyme: Poetic Co-option under the Islamic Republic* udforsker Fatemeh Shams den såkaldt «islamisk republikanske» poesi produceret af ideologisk konforme digtere, der promoveres af Irans autoritære styre. Med sin baggrund som poet og uddannelse i sociologi bringer forfatteren i dette spændende værk både sin litterære sensibilitet og samfundsvidenskabelige interesse i spil, idet hun på kompetent vis tematiserer det komplekse krydsfelt mellem iransk poesi og politik.

Grundet sin tværgående tematik kan Shams' bog anbefales til et bredt spektrum af læsere med interesse for enten persisk litteraturhistorie eller iranske samfundsforhold. Værket kan også være relevant for personer med en generel interesse for forholdet mellem magt og æstetik, men bogen har først og fremmest karakter af et specifikt iransk casestudie.

Netop som et studie af iransk kultur udgør Shams' monografi imidlertid et kærkomment bidrag til tidligere publiceret akademisk litteratur. Den islamiske republiks såkaldt «officielle» poesi bliver nemlig inden for Irans grænser «[...] holdt [hævet] over objektiv kritik [...]» (side 37) og ignoreres af litteratur i Vesten, hvor man i studier af moderne persisk litteratur typisk fokuserer på magtkritiske og politisk uafhængige stemmer, der repræsenterer et diskursivt alternativ til præstestorens retorik.

I bogens introduktion og kapitel 1 reflekterer Shams over mulige årsager til denne mangel på akademisk opmærksomhed og diskuterer en ud-

«Tematiserer krydsfeltet mellem iransk poesi og politik.»

bredt opfattelse af, at den ideologisk konforme poesi er propagandistisk og kendetegnet ved en forholdsmæssigt lav æstetisk kvalitet. Sådanne vurderinger af fænomenet må givetvis betragtes som plausible årsager til den officielle poesis understuderede status, men måske går Shams lovlig langt, når hun forbinder forskningslitteraturens lakune med «reduktionistisk snobberi» (side 36). Her synes de i Vesten arbejdende litteraters kunstsyn og kulturelle værdier at udgøre en mere oplagt forklaring, for det er vanskeligt at forestille sig, at mange iranister vil betvivle værdien af Shams' studie som en kilde til indsigt i den postrevolutionære iranske stats kanonisering af ideologisk konforme digtere.

I kapitel 1 opdeler Shams sådanne digtere i en

«første generation» af ældre poeter, der som marginale bidragsydere til en antiroyalistisk litterær diskurs startede med at skrive inden revolutionen i 1979, og en «anden generation», der først er begyndt at publicere efter den islamistiske magtovertagelse og således har stået i forbindelse med statsmagten under hele deres karriere. Forfatteren bruger denne kategorisering som grundlag for sin konstruktion af en tilstræbt repræsentativ kanon bestående af fem digtere fra hver af de to generationer og formidler gennem sin præsentation af de i alt ti poeter et let tilgængeligt overblik over sit litterære genstandsfelt.

Som det fremgår af bogens titel, spiller «poetisk appropriation» (*poetic co-option*) ifølge Shams en central rolle for de konforme digteres arbejde, og af de i værket citerede digte fremgår det, hvordan poeterne trækker på både den persiske litteraturs klassiske tradition og på mindre bundne lyriske former, der har rødder i den iranske modernismes nybrud. Som sit æstetiske fundament bygger den islamisk republikanske poesi med andre ord på en lang og rig persisk litteraturhistorie, hvis landvindinger den instrumentaliserer i et politisk projekts tjeneste.

En for styret vital del af dette projekt bestod i 1980'erne i at sikre befolkningens støtte til den otte år lange mod Irak. På denne baggrund fremstillede officielle poeter konflikten i et religiøst inspireret, mystisk lys, hvis formål var at vise, at krigen som et helligt forsvar for tro og fædreland rummede en meningsgivende, spirituel dimension. Som Shams demonstrerer i sin analyse af anskueliggørende teksteksempler, trak islamisk republikanske digtere i denne sammenhæng på den klassiske tradition for sufi-digtning, hvis billedsprog satte dem i stand til at skabe stærkt idealiserede men kulturelt velfunderede repræsentationer af krigen.

Shams identificerer imidlertid også en markant tendens i de statsstøttede digteres poesi, som peger

i en ganske anden retning. I et separat kapitel (kapitel 5) viser hun nemlig, hvordan krigens gru også blev skildret ud fra et mere realistisk perspektiv, som muliggjorde poetiske fremstillinger af «krigen som en katastrofal begivenhed» (side 208). Dette gør Shams gennem en analyse af digte, der tegner et dystert billede af konfliktens blodige realiteter og således danner grundlag for forfatterens påstand om, «[...] at den islamisk republikanske kanon faktisk er langt mere heterogen og foranderlig, end den ofte er blevet opfattet af kritikerne» (side 204).

Givet det sproglige medies plastiske karakter er det ikke overraskende, at det iranske styre på forskellig vis har søgt at sikre sin indflydelse og præge den officielle poesi. Denne ambition behandler Shams i to separate kapitler, som fokuserer på henholdsvis en propagandistisk kunstnerorganisation (kapitel 2) og de af Ali Khamene' i årligt afholdte poesiaftener, som forfatteren forbinder med middelalderens hofkultur og Eric Hobsbawms idé om «opfundne traditioner» (*invented traditions*) (kapitel 7). I begge disse kapitler belyser Shams statens bestræbelser på at etablere og opretholde en institutionelt forankret kontakt til den officielle poesis producenter. Således eksemplificerer kapitlerne den store betydning, som bogens forfatter retmæssigt tilskriver en grundig formidling af de litterære værkers historiske og politiske kontekst.

Sammenfattende kan det siges, at Shams' bog udgør et vellykket forsøg på at strukturere en undersøgelse af et komplekst emne, der rummer både kulturelle, politiske, historiske og æstetiske aspekter. Værket repræsenterer ikke et udtømmende studie af sit problemfelt, men Shams må bestemt siges at have indfriet sin ambition om at afmærke «den officielle poesis hjørnestene» (side 330) og dermed bane vejen for fremtidige studier.